

Noen tips og råd: Eksamen i norsk

Følgende informasjon er ment som en hjelp for privatister i faget norsk. Kandidater som skal opp til eksamen må til en hver tid holde seg oppdatert gjeldene eksamensreglement, læreplan og informasjon på privatist web'en.

Målene er fastsatt i læreplan i norsk (gjeldende fra 1. august 2010).

I Teoristoff kan dekkes ved å lese i lærebøkene, jfr. mål i læreplanen.

Forslag til læreverk:

Enten:

Dahl, Engelstad, Halvorsen, Jemterud, Torp, Zandjani: GRIP TEKSTEN for VG 1, VG 2, VG 3 (med nettsted LOKUS)

Eller:

Kohlberg Jansson, Hognestad, Kristoffersen, Krogh, Michelsen: TEMA, VG1, VG 2, VG 3

Eller:

Andre verk som PANORAMA (Gyldendahl) eller SPENN (Cappelen Damm)

II Alle kandidater skal lese et utvalg tekster som dekker læreplanens mål. Tekstene under er ment som et forslag.

Kompetansemål etter Vg1

Skriftlige tekster:

Mål - tolke og reflektere over innhold, form og formål i et representativt utvalg samtidstekster, skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og gjøre rede for et bredt register av virkemidler og forklare hvilken funksjon de har.

Et lite utvalg saktekster (artikler, kåserier, essays) og fiksjonstekster (noveller, og dikt), for eksempel:

Ingvar Ambjørnsen: "Klasikker'n – den gamle revejakta"

Jostein Gaarder: "SOS"

Ingvar Ambjørnsen: "Den nye nasjonalsykdommen"

Lars Monsen og Trond Strømdahl: "Norge på langs"

Halvor Hegtun: "Mørk mann med penger"

Selma Lønning Aarø: "Den grønne kommoden"

Marry S. Somby: "Lassoens sang"

Morten Harry Olsen: "I urskogen"

Frode Grytten: "Nygift"

Tor Åge Bringsværd: "Matt.18.20"

Rolf Jacobsen: "Snu dere bort – tenke på noe annet"

Mari Boine: "Goaskenviellja"

Vagn Steen: "Sproganvendelse"

Sammensatte tekster:

Mål: tolke og vurdere samspillet mellom muntlig og skriftlig språk, bilder, lyd og musikk, bevegelse, grafikk og design og vise sammenhengen mellom innhold, form og formål - og beskrive estetiske uttrykk i teater, film, musikkvideo, aviser og reklame og drøfte ulike funksjoner knyttet til språk og bilde

En film og et utvalg kortfilmer/reklamefilmer og musikkvideoer

Sammensatte tekster som reklamer og avisreportasjer, fotografier/bilder med tittel

Språk og kultur:

Mål: - fortellermåter og verdier i et representativt utvalg samtidstekster sammenlignet med tekster fra norrøn og samisk litteratur, myter og folkediktning fra flere land.

For eksempel:

Tekster om temaet REISER og KJÆRLIGHET (se bl.a. GRIP TEKSTEN)

Kompetansemål etter Vg2

Skriftlige tekster:

Mål: - lese et utvalg sentrale norske tekster fra middelalderen fra til 1870 i original

Et lite utvalg språkprøver fra GRIP TEKSTEN eller andre læreverk

Språk og kultur:

Mål – gjøre rede for noen viktige utviklingslinjer og noen sentrale forfatterskap i norsk og europeisk litteratur fra middelalderen og til og med romantikken og denne litteraturens forhold til øvrig europeisk kulturhistorie.

Et utvalg tekster, for eksempel:

Snorre Sturlasson: ”Snorre-Edda” (utdrag) og ”Soga om Olav Tryggvason” (utdrag)

En saga eller utdrag av en saga, for eksempel Soga om Gunnlaug Ormstunge

Beowulf- kvadet” (utdrag)

”Soga om Tristram og Isond” (utdrag)

Héloïse: ”Brev fra Héloïse til Abelard”

Giovanni Boccaccio: ”Mannen i tønne” (fra Decameronen)

Francesco Petrarca: ”Sonett til Laura”

Miguel de Cervantes: Don Quijote (utdrag)

William Shakespeare: As you like it (utdrag) og Hamlet (utdrag)

Absalon Pedersson Beyer: Bergens Kapittelbok (utdrag)

Petter Dass: ”Herre Gud Ditt dyre navn og ære”

En komedie eller utdrag av en komedie av Ludvig Holberg, f. eks: Jeppe på Bjerget

John Herman Wessel: ”Smeden og bakeren”

Johan Nordahl Brun: ”Norges skål”

Mål – forklare hvordan ulike forestillinger om *det norske* ble skapt i sentrale tekster fra 1800 – 1870.

Et utvalg tekster, for eksempel:

”Norges Riges Grundlov 1814” (utdrag)
Henrik Wergeland: ”Piken på anatomikammeret” og ”Meg selv”
Johan Sebastian Welhaven: ”Norges demring” (utdrag) og ”Det tornede tre”
”Kvitebjørn kong Valmon”
”Fanitullen”
”Peer Gynt” (sagnet)
”Villemann og Magnhild”
Jørgen Moe: ”Fanitullen”
Maurits Hansen: ”Luren”
Aasmund Olavsson Vinje: ”Nasjonalitet” og ”Ved Rondane”
Ivar Aasen: ”Gamle Norig”
Henrik Ibsen: ”Hvorfor bør en nasjon søke å bevare sine forfedres språk og minner”
 Peer Gynt (utdrag)
Bjørnstjerne Bjørnson: ”Ja vi elsker”
 ”Et farlig frieri”
H.C. Andersen: ”Nattergalen”

Mål – drøfte fellesskap og mangfold, kulturmøter og kulturkonflikter med utgangspunkt i et bredt utvalg av norske og utenlandske samtidstekster i ulike sjangere.

Et utvalg tekster, noen eksempler:

Lars Saabye Christensen: ”Grisen”
Nadime Gordimer: ”Like før skuddene falt”
Cong Zhao: ”Ankomst Norge – valg av brød og smør”
Jonas Hassen Khemiri: Ett øye rødt (utdrag)
Marjane Satrapi: ”Persepolis”
Long Litt Woon: ”Hvordan jeg lærte å gå tur”
Torgrim Eggen: Hilal (utdrag)
Loveleen Kumar: ”Mulighetenes barn”

Kompetansemål etter Vg3

Skriftlige tekster:

Mål – bruke begrepsapparat fra retorikken for å analysere og vurdere tekster i ulike sjangere og vurdere argumentasjon i andres tekster

Et utvalg taler eller andre tilsvarende tekster, noen eksempler:

Kronprins Haakons tale til Mette-Marit
Gunnar Stålsett: ”Kjære Haakon og Mette-Marit”
Nyttårstalen til Kongen og statsministeren
Andre aktuelle taler

Sammensatte tekster:

Mål – sammenligne og vurdere tekster som overføres fra ett medium til et annet.

For eksempel: Novelle og film

Novelle: ”Den misunnelige frisøren” av Lars Saabye Christensen

Film: ”Min misunnelige frisør”, regi Annette Sjørnsen

Eller andre typer adaptasjoner, for eksempel bok til tegneserie

Språk og kultur

Mål – drøfte det moderne prosjektet slik det uttrykkes i tekster av sentrale forfattere fra opplysningstiden via realismen til i dag.

Et utvalg tekster, for eksempel:

- Ludvig Holberg: ”Jeg vil ikke gifte meg”
- François Voltaire: Candide eller optimisten (utdrag)
- Jean-Jaques Rousseau: Émile (utdrag)
- Henrik Wergeland: ”Dovenskab i Regnveir”
- Et verk av Henrik Ibsen: for eksempel Et dukkehjem eller En fokefiende
- Fjodor Dostojevskij: Idioten (utdrag)
- Camilla Collett: ”Om forfatterinner”
- Alexander Kielland: ”En god samvittighet”
- Jonas Lie: Livsslaven (utdrag)
- Amalie Skram: Sjur Gabriel (utdrag)
- Christian Krogh: Albertine (utdrag)
- August Strindberg: Giftas (utdrag)
- Sigrud Undset: Kristin Lavransdatter, Kransen (utdrag)
- Olav Duun: Medmenneske (utdrag)
- Hjalmar Söderberg: ”Pälsen”
- Olav Bull: ”Elvira”
- Herman Wildenvey: ”Selma”
- Arnulf Øverland: ”Riket er ditt”
- Arnulf Øverland: ”Kristendommen – den tiende landeplage” (utdrag)
- Halldis Moren Vesaas: ”Fødd i går”
- Inger Hagerup: ”Aust-Vågøy Mars 1941”
- Agnar Mykle: ”Sangen om den røde rubin”
- Torborg Nedreaas: ”Kall meg Line-Mor”
- Dag Solstad: Gymnaslærer Pedersens beretning (utdrag)

Mål – gjøre rede for den modernistiske tradisjon i norsk og internasjonal litteratur fra siste halvdel av 1800-tallet til i dag.

- Knut Hamsun: Sult (utdrag)
- Sigbjørn Obstfelder: ”Jeg ser” og ”Byen”
- Franz Kafka: ”Foran loven”
- James Joyce: Ulysses (utdrag)
- Edith Södergran: ”Dagen svalnar”
- Rolf Jacobsen: ”Myrstrå vipper” og ”Bussene lengter hjem”
- Tarjei Vesaas: ”Bortanfor stunda”
- Samuel Beckett: Handling uten ord (utdrag)
- Arnulf Øverland: ”Tungetale fra Parnasset”
- Paal Brekke: ”Med hilsen Paal Brekke”
- Dag Solstad: ”Vi vil ikke gi kaffekjelen vinger”
- Olav H. Hauge: ”Det er den draumen” og ”Eit ord”
- Jan Erik Vold: ”Kulturuke” og ”God dag”
- Jan Kjærstad: Rand (utdrag)
- Jon Fosse: Utdrag fra Andvake eller Nokon kjem til å komme

Mål - samtale om utviklingen av samisk språk og kultur i lys av norsk språk- og fornorskningsspolitikk.

Noen få tekster av samiske forfattere, for eksempel:

Nils Aslak Valkeapää: "I desse kalde traktane flytter vi dag etter dag" (utdrag fra Solen, min far)

Mari Boine: "Goaskinviellja"

Ailo Gaup: "De kom"

Mål - gjøre rede for forholdet mellom muntlig og skriftlig språk og for særtrekk ved et utvalg norske talemålsvarianter.

Et lite utvalg språkprøver som viser språklig variasjon

Mål – gjennomføre arbeidet med en selvvalgt fordypningsoppgave og utforme den som en muntlig, skriftlig eller sammensatt tekst med språklig, litterært eller annet norskfaglig emne.

For eksempel:

Et forfatterskap, et tema eller lignende (dekkes av to til tre skjønnlitterære bøker), se ellers gode råd i lærebøkene.